

EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON DIREKTIIVI 2002/19/EY,

annettu 7 päivänä maaliskuuta 2002,

sähköisten viestintäverkkojen ja niiden liitännäistoimintojen käyttöoikeuksista ja yhteenliittämisestä (käyttöoikeusdirektiivi)

EUROOPAN PARLAMENTTI JA EUROOPAN UNIONIN NEUVOSTO, jotka

ottavat huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 95 artiklan,

ottavat huomioon komission ehdotuksen ⁽¹⁾,

ottavat huomioon talous- ja sosiaalikomitean lausunnon ⁽²⁾,

noudattavat perustamissopimuksen 251 artiklassa määrättyä menettelyä ⁽³⁾,

sekä katsovat seuraavaa:

(1) Sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen yhteisestä sääntelyjärjestelmästä 7 päivänä maaliskuuta 2002 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2002/21/EY (puitedirektiivi) ⁽⁴⁾ säädetään sääntelyjärjestelmän tavoitteet, jotka koskevat yhteisön sähköisiä viestintäverkkoja ja -palveluja, mukaan lukien kiinteät televerkot ja matkaviestinverkot, kaapelitelevisioverkot, maanpäälliset radio- ja televisioverkot, satelliittiverkot ja Internet-verkot riippumatta siitä, käytetäänkö niitä puheen, telekopioiden, tiedon tai kuvien siirtoon. Tällaisille verkoille on voitu saada valtuutus jäsenvaltioilta sähköisiä viestintäverkkoja ja -palveluja koskevista valtuutuksista 7 päivänä maaliskuuta 2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/20/EY (valtuutusdirektiivi) ⁽⁵⁾ tai aikaisempien sääntelytoimenpiteiden mukaisesti. Tämän direktiivin säännöksiä sovelletaan niihin verkkoihin, joita käytetään yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tarjontaan. Tämä direktiivi kattaa palveluntarjoajien väliset käyttöoikeus- ja yhteenliittämisjärjestelyt. Tässä direktiivissä ei

aseteta muita kuin yleisiä verkkoja koskevia velvollisuuksia, paitsi jos niillä on yleisten verkkojen käyttöoikeus, jolloin niitä saattavat koskea jäsenvaltioiden asettamat ehdot.

(2) Sisältöpalvelut kuten radio- tai televisiolähetysvälityskokonaisuuden kaupallinen tarjoaminen eivät kuulu sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen yhteisen sääntelyjärjestelmän soveltamisalaan.

(3) Käsitteellä "käyttöoikeus" on useita merkityksiä, joten sen käyttö tässä direktiivissä on tarpeen määritellä tarkasti riippumatta siitä, kuinka sitä on mahdollisesti käytetty yhteisön muissa säännöksissä. Operaattori voi omistaa perusverkon tai järjestelmät tai vuokrata ne osittain tai kokonaisuudessaan.

(4) Televisiosignaalien lähetystä koskevien standardien käytöstä 24 päivänä lokakuuta 1995 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 95/47/EY ⁽⁶⁾ ei säädetä minkään tietyn digitaali-televisiolähetysten siirtojärjestelmän käytöstä eikä tietyistä palveluvaatimuksista, ja tämä tarjosi markkinoiden toimijoille mahdollisuuden tehdä aloite ja kehittää soveltuvia järjestelmiä. Euroopan markkinoiden toimijat ovat digitaalisia televisiolähetyskäsittelyä työryhmän (Digital Video Broadcasting Group, DVB) kautta kehittäneet joukon televisiolähetysten siirtojärjestelmiä, joita lähetystoiminnan harjoittajat ovat ottaneet käyttöön ympäri maailmaa. Euroopan telealan standardointilaitos (European Telecommunications Standards Institute, ETSI) on standardoinut nämä siirtojärjestelmät ja niistä on tullut kansainvälisen teleliiton (International Telecommunications Union, ITU) suosituksia. Digitaalisen laajakuvatelevision osalta 16:9-kuvasuhde on laajakuvatelevisiopalvelujen ja -ohjelmien viitemuoto, joka on nyt vakiintunut jäsenvaltioiden markkinoilla kehittyneiden televisiopalvelujen käyttöönottoa Euroopassa koskevasta toimintasuunnitelmasta 22 päivänä heinäkuuta 1993 tehdyn neuvoston päätöksen 93/424/ETY ⁽⁷⁾ johdosta.

⁽¹⁾ EYVL C 365 E, 19.12.2000, s. 215 ja EYVL C 270 E, 25.9.2001, s. 161.

⁽²⁾ EYVL C 123, 25.4.2001, s. 50.

⁽³⁾ Euroopan parlamentin lausunto, annettu 1. maaliskuuta 2001 (EYVL C 277, 1.10.2001, s. 72), neuvoston yhteinen kanta, vahvistettu 17. syyskuuta 2001 (EYVL C 337, 30.11.2001, s. 1) ja Euroopan parlamentin päätös, tehty 12. joulukuuta 2001 (ei vielä julkaistu virallisessa lehdessä). Neuvoston päätös, tehty 14. helmikuuta 2002.

⁽⁴⁾ Ks. tämän virallisen lehden s. 33.

⁽⁵⁾ Ks. tämän virallisen lehden s. 21.

(5) Avoimilla ja kilpailuilla markkinoilla ei saisi olla rajoituksia, jotka estävät yrityksiä neuvottelemasta keskenään käyttöoikeus- ja yhteenliittämisjärjestelyistä ja erityisesti rajat ylittävistä sopimuksista, edellyttäen että perustamissopimuksen kilpailusääntöjä noudatetaan. Jotta voidaan

⁽⁶⁾ EYVL L 281, 23.11.1995, s. 51.

⁽⁷⁾ EYVL L 196, 5.8.1993, s. 48.

- saavuttaa tehokkaammat, todella Euroopan laajuiset markkinat, joilla on tosiasiallista kilpailua, enemmän valinnanvaraa ja kilpailukykyisiä palveluja kuluttajille, olisi yritysten, joille esitetään käyttöoikeutta tai yhteenliittämistä koskevia pyyntöjä, olisi periaatteessa tehtävä tällaiset sopimukset kaupallisin perustein ja käytävä neuvottelut vilpittömässä mielessä.
- (6) Markkinoilla, joilla on jatkuvasti suuria eroja yritysten välisten neuvotteluasemien vahvuudessa ja joilla jotkut yritykset ovat palvelujensa tarjonnassa riippuvaisia muiden tarjoamista perusrakenteista, on tarpeen luoda puitteet markkinoiden tehokkaan toimivuuden varmistamiseksi. Kansallisilla sääntelyviranomaisilla olisi kaupallisten neuvottelujen epäonnistuessa oltava valtuudet varmistaa riittävät verkkojen käyttöoikeudet ja yhteenliittäminen sekä palvelujen yhteentoimivuus loppukäyttäjien etujen turvaamiseksi. Ne voivat erityisesti varmistaa päästä päähän -liitettävyyden asettamalla oikeasuhteisia velvollisuuksia yrityksille, jotka määräävät yhteyksistä loppukäyttäjiiin. Tällaiseen määräysvaltaan voi liittyä fyysisen (kiinteän tai matkaviestintäverkon) loppukäyttäjyyhteyden omistajuus tai hallinta ja/tai valta vaihtaa tai poistaa käytöstä kansallinen numero tai numerot, joita tarvitaan yhteyden muodostamiseksi loppukäyttäjän liittämispisteeseen. Tilanne olisi tämä esimerkiksi, jos verkko-operaattorit rajoittaisivat kohtuuttomasti loppukäyttäjien valinnanvaraa Internet-portaalien ja -palvelujen käytössä.
- (7) Kansalliset oikeudelliset tai hallinnolliset toimenpiteet, joilla käyttöoikeutta tai yhteenliittämistä koskevat ehdot kytketään yhteenliittämistä hakevan osapuolen toimintaan ja erityisesti sen osuuteen verkkorakenteisiin tehdyissä investoinneissa, eikä tarjottaviin yhteenliittämistä tai käyttöoikeutta koskeviin palveluihin, voivat aiheuttaa markkinoiden vääristymistä ja olla siten ristiriidassa kilpailusääntöjen kanssa.
- (8) Verkko-operaattoreilla, jotka hallitsevat yhteyttä omiin asiakkaisiinsa, tekevät sen julkistetusta numero- tai osoitealueesta peräisin olevilla yksilöivillä numero- tai osoitetunnisteilla. Muiden verkko-operaattoreiden on kyettävä välittämään liikennettä näille asiakkaille, joten niiden on kyettävä liittämään verkkonsa yhteen suoraan tai välillisesti. Siksi nykyiset oikeudet ja velvollisuudet neuvotella yhteenliittämisestä olisi säilytettävä. On myös tarkoituksenmukaista säilyttää aiemmin direktiivissä 95/47/EY säädetyt velvollisuudet, joiden mukaan täysin digitaalisten sähköisten viestintäverkkojen, jotka ovat yleisesti käytettävissä televisiopalvelujen levitykseen, on sovelluttava laajakuvatelevisiopalvelujen ja -ohjelmien levitykseen, jotta käyttäjät saavat tällaiset ohjelmat siinä muodossa kuin ne on lähetetty.
- (9) Yhteentoimivuus hyödyttää loppukäyttäjää ja on tämän sääntelykehyksen tärkeä tavoite. Yhteentoimivuuden tukeminen on eräs kansallisille sääntelyviranomaisille tässä kehyksessä asetetuista tavoitteista, jossa säädetään myös siitä, että komissio julkaisee sähköisen viestinnän yhdenmukaistamisen perustaksi luettelon standardeista ja/tai eritelmistä, jotka koskevat palvelujen tarjoamista, teknisiä rajapintoja ja/tai verkkotoimintoja. Jäsenvaltioiden olisi kannustettava julkaistujen standardien ja/tai eritelmien käyttöä ainoastaan siinä määrin kuin se on välttämätöntä palvelujen yhteentoimivuuden varmistamiseksi ja käyttäjien valinnanvapauden parantamiseksi.
- (10) Kilpailusäännöt eivät ehkä yksin riitä varmistamaan kulttuurista monimuotoisuutta ja tiedotusvälineiden moniarvoisuutta digitaalitelevisioalalla. Direktiivillä 95/47/EY luotiin syntyvaiheessa olleelle digitaalitelevisioalalle alustava sääntelyjärjestelmä, joka olisi säilytettävä, mukaan lukien erityisesti velvollisuus tarjota ehdollinen käyttöoikeus (ehdollinen pääsy) oikeudenmukaisin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin, sen varmistamiseksi, että olisi saatavilla laaja valikoima ohjelmia ja palveluja. Teknisen ja markkinoiden kehityksen takia näitä velvollisuuksia on tarkasteltava säännöllisin väliajoin uudelleen joko jäsenvaltioissa kansallisten markkinoiden osalta tai komissiossa yhteisön osalta erityisesti sen toteamiseksi, onko perusteltua laajentaa velvollisuuksia koskemaan uusia yhdyskäytäviä, kuten sähköisiä ohjelmaoppaita (Electronic Programme Guides, EPG) ja sovellusrajapintoja (Application Program Interfaces, API), siinä määrin kuin on tarpeen sen varmistamiseksi, että loppukäyttäjillä on oikeus käyttää tiettyjä digitaalisia lähetyspalveluja. Jäsenvaltiot voivat tarpeelliseksi katsomillaan laeilla, asetuksilla tai hallinnollisilla määräyksillä määritellä ne digitaaliset lähetyspalvelut, joiden osalta loppukäyttäjien käyttöoikeus on varmistettava.
- (11) Jäsenvaltiot voivat myös sallia kansallisen sääntelyviranomaisensa tarkastella uudelleen digitaalisten lähetyspalvelujen ehdollisia käyttöoikeuksia koskevia velvollisuuksia arvioidakseen markkina-analyysin avulla, onko ehtoja poistettava tai muutettava niiden operaattorien osalta, joilla ei ole huomattavaa markkinavoimaa merkityksellisillä markkinoilla. Tällaiset poistot tai muutokset eivät saisi haitata loppukäyttäjien oikeutta käyttää näitä palveluja eikä mahdollisuuksia todelliseen kilpailuun.
- (12) Nykyisten sopimusten jatkuvuuden varmistamiseksi ja oikeudellisen tyhjiön välttämiseksi on tarpeen varmistaa, että televiestinnän yhteenliittämisestä soveltaen avoimen verkon tarjoamisen (ONP) periaatteita yleispalvelun ja yhteentoimivuuden varmistamiseksi 30 päivänä kesäkuuta 1997 annetun Euroopan parlamentin ja neuvos-

- ton direktiivin 97/33/EY⁽¹⁾, 4, 6, 7, 8, 11, 12 ja 14 artiklassa vahvistetut käyttöoikeutta ja yhteenliittämistä koskevat velvollisuudet, avoimen verkon tarjoamisen (ONP) soveltamisesta puhelintoimintaan ja teleyleispalvelusta kilpailuympäristössä 26 päivänä helmikuuta 1998 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/10/EY⁽²⁾ 16 artiklassa säädetyt erityistä verkon käyttöoikeutta koskevat velvollisuudet sekä avoimen verkon tarjoamisen soveltamisesta kiinteisiin johtoihin 5 päivänä kesäkuuta 1992 annetussa neuvoston direktiivissä 92/44/EY⁽³⁾ säädetyt kiinteän siirtokapasiteetin vuokraamista koskevat velvollisuudet siirretään ensin uuteen sääntelyjärjestelmään, mutta että niitä tarkastellaan välittömästi uudelleen vallitsevat markkinaolot huomioon ottaen. Tällaisen uudelleentarkastelun olisi koskettava myös niitä organisaatioita, jotka kuuluvat tilaajayhteyksien eriytetystä tarjonnasta 18 päivänä joulukuuta 2000 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston asetuksen (EY) N:o 2887/2000⁽⁴⁾ soveltamisalaan.
- (13) Uudelleentarkastelu olisi tehtävä kilpailuoikeuden menettelyyn perustuvaa taloudellista markkina-analyysiä käyttäen. Tavoitteena on vähitellen vähentää alakohtaisia ennakkosääntöjä kilpailun kehittyessä markkinoilla. Menettelyssä otetaan kuitenkin huomioon myös markkinoiden siirtymäongelmat, kuten kansainväliseen verkkovierailuun liittyvät, sekä se mahdollisuus, että tekniikan kehittyminen tuottaa uusia pullonkauloja, jotka saattavat edellyttää ennakkosääntelyä esimerkiksi laajakaistaverkkojen alalla. Kilpailu saattaa hyvinkin kehittyä eri tahdissa eri markkinalohkoilla ja eri jäsenvaltioissa, ja kansallisten sääntelyviranomaisten olisi voitava lieventää sääntelyvelvollisuuksia niillä markkinoilla, joilla kilpailu tuottaa toivottuja tuloksia. Jotta samanlaisissa olosuhteissa toimivia markkinoiden toimijoita kohdeltaisiin samalla tavalla eri jäsenvaltioissa, komission olisi kyettävä varmistamaan tämän direktiivin säännösten yhdenmukainen soveltaminen. Kansallisten sääntelyviranomaisten ja kilpailulainsäädännön täytäntöönpanosta vastaavien kansallisten viranomaisten olisi tarvittaessa sovittava yhteen toimensa sen varmistamiseksi, että sovelletaan asianmukaisimpia toimintatapoja. Yhteisö ja sen jäsenvaltiot ovat tehneet televerkkojen yhteenliittämistä koskevia sitoumuksia televiestinnän peruspalveluja koskevan Maailman kauppajärjestön (WTO) sopimuksen yhteydessä, ja näitä sitoumuksia on noudatettava.
- (14) Direktiivissä 97/33/EY on säädetty joukosta velvollisuuksia, joita asetetaan huomattavan markkinavoiman omaaville yrityksille ja jotka koskevat avoimuutta, syrjimättömyyttä, erillistä kirjanpitoa, käyttöoikeutta ja hintavallontaa, myös kustannuslähtöisyyttä. Tämä mahdollisten velvollisuuksien valikoima olisi säilytettävä, mutta yllisääntelyn välttämiseksi ne olisi lisäksi määriteltävä joukoksi enimmäisvelvollisuuksia, joita yrityksiin voidaan soveltaa. Kansainvälisten sitoumusten tai yhteisön oikeuden noudattamiseksi voi poikkeustapauksissa olla tarpeen asettaa kaikille yrityksille käyttöoikeuksia tai yhteenliittämistä koskevia velvollisuuksia, kuten tällä hetkellä tehdään digitaalitelevisiopalveluja koskevien ehdollisen käyttöoikeuden järjestelmien osalta.
- (15) Tietyn velvollisuuden asettaminen huomattavan markkinavoiman omaavalle yritykselle ei edellytä ylimääräistä markkina-analyysiä, vaan perustelun, jolla osoitetaan, että velvollisuus on asianmukainen ja oikeassa suhteessa todetun ongelman luonteeseen.
- (16) Käyttöoikeuksia ja yhteenliittämistä koskevien ehtojen, myös hintojen, selkeys edistää neuvottelujen nopeuttamista sekä riitojen välttämistä ja vakuuttaa omalta osaltaan yritykset siitä, että palveluja ei tarjota syrjivän ehdoin. Teknisten rajapintojen avoimuus ja selkeys voi olla erityisen tärkeää yhteentoimivuuden varmistamiseksi. Jos kansallinen sääntelyviranomainen asettaa velvollisuuksia julkistaa tietoja, se voi myös määritellä tavan, jolla tiedot on julkistettava, esimerkiksi julkaisumuodon (paperi- ja/tai sähköinen versio) tai sen, ovatko tiedot maksuttomia, ottamalla huomioon kyseessä olevien tietojen luonteen ja tarkoituksen.
- (17) Syrjimättömyysperiaate varmistaa sen, että yritykset, joilla on huomattava markkinavoima, eivät vääristä kilpailua varsinkaan sellaisissa tapauksissa, joissa ne ovat tarjontaketjun monessa osassa toimivia yrityksiä, jotka tarjoavat palveluja sellaisille yrityksille, joiden kanssa ne kilpailevat loppukäyttäjää lähellä olevilla markkinoilla.
- (18) Erillisen kirjanpidon ansiosta sisäiset siirtohinnot saadaan tietoon ja kansalliset sääntelyviranomaiset voivat tarvittaessa tarkistaa syrjimättömyysvelvollisuuksien noudattamisen. Tähän liittyen komissio on julkaissut yhteenliittämisestä vapautetuilla telemarkkinoilla (Osa 2: Erillinen kirjanpito ja kustannuslaskenta) 8 päivänä huhtikuuta 1998 annetun suosituksen 98/322/EY⁽⁵⁾.
- (19) Velvollisuutta antaa käyttöoikeus verkkorakenteisiin voidaan perustella kilpailun tehostamiskeinona, mutta kansallisten sääntelyviranomaisten on tasapainotettava perusrakenteiden omistajan oikeudet hyödyntää niitä

⁽¹⁾ EYVL L 199, 26.7.1997, s. 32, direktiivi sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 98/61/EY (EYVL L 268, 3.10.1998, s. 37).

⁽²⁾ EYVL L 101, 1.4.1998, s. 24.

⁽³⁾ EYVL L 165, 19.6.1992, s. 27, direktiivi sellaisena kuin se on viimeksi muutettuna komission päätöksellä 98/80/EY (EYVL L 14, 20.1.1998, s. 27).

⁽⁴⁾ EYVL L 336, 30.12.2000, s. 4.

⁽⁵⁾ EYVL L 141, 13.5.1998, s. 6.

omaksi edukseen ja muiden palvelujen tarjoajien oikeudet käyttää järjestelmiä, jotka ovat olennaisia kilpailuvien palvelujen tarjonnassa. Jos operaattorit veloitetaan ottamaan huomioon verkkoelementteihin ja niihin liittyvien toimintojen käyttöoikeutta ja käyttöä koskevat kohtuulliset pyynnöt, tällaiset pyynnöt olisi voitava hylätä ainoastaan objektiivisten perusteiden kuten teknisen toteutettavuuden tai verkon turvallisuuden säilyttämisen tarpeen nojalla. Jos käyttöoikeus evätään, vahinkoa kärsinyt osapuoli voi panna vireille direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 20 tai 21 artiklassa tarkoitetun riitojenratkaisumenettelyn. Käyttöoikeusvelvollisuuksien alaista operaattoria ei voida vaatia tarjoamaan sellaisia käyttöoikeustyyppisiä, joiden tarjoaminen ei ole sen määräysvallassa. Kansallisten sääntelyviranomaisten määräys käyttöoikeuden pakollisesta myöntämisestä, mikä lisää kilpailua lyhyellä aikavälillä, ei saisi vähentää kilpailijoiden halukkuutta investoida vaihtoehtoisin järjestelmiin, mikä varmistaa voimakkaamman kilpailun pitkällä aikavälillä. Komissio on julkaissut näitä kysymyksiä käsittelevän tiedonannon kilpailusääntöjen soveltamisesta telealan liittymäsopimuksiin ⁽¹⁾. Kansalliset sääntelyviranomaiset voivat asettaa palvelun tarjoajalle ja/tai käyttöoikeusvelvollisuudesta hyötyville teknisiä ja toiminnallisia ehtoja yhteisön oikeuden mukaisesti. Erityisesti teknisiä standardeja koskevien määräysten olisi oltava teknisiä standardeja ja määräyksiä ja tietoyhteiskunnan palveluja koskevia määräyksiä koskevien tietojen toimitamisessa noudatettavasta menettelystä 22 päivänä kesäkuuta 1998 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 98/34/EY ⁽²⁾ mukaisia.

- (20) Hintavalvonta voi olla tarpeen, jos markkina-analyysi paljastaa kilpailun olevan määrättyillä markkinoilla riittämätöntä. Sääntely voi olla suhteellisen lievää, kuten velvollisuus, jonka mukaan operaattorin valintaan liittyvien hintojen on oltava kohtuullisia direktiivissä 97/33/EY säädetyllä tavalla, tai paljon tiukempaa, kuten velvollisuus, jonka mukaan hintojen on oltava kustannuslähtöisiä ja täysin perusteltavissa, jos kilpailu ei ole riittävää ylinhinnoittelun estämiseksi. Erityisesti operaattoreiden, joilla on huomattava markkinavoima, olisi vältettävä hintapainostusta, jossa niiden vähittäishintojen ja samantaisia vähittäispalveluja tarjoavilta kilpailijoilta veloittavien yhteenliittämishintojen ero ei ole riittävä varmistamaan kestävä kilpailua. Kun kansallinen sääntelyviranomainen selvittää kustannuksia, jotka ovat aiheutuneet tässä direktiivissä säädetyin palvelutoiminnan perustamisesta, on aiheellista sallia kohtuullinen tuotto sijoitetulle pääomalle asianmukaiset työvoima- ja rakennuskustan-

nukset mukaan lukien, jolloin pääoma mukautetaan tarvittaessa varoista ja toiminnan tehokkuudesta tehdyn ajantasaisen arvion mukaisesti. Kustannusvastaavuuden arviointimenetelmän olisi oltava asianmukainen olosuhteisiin nähden, ja siinä on otettava huomioon tarve edistää tehokkuutta ja kestävä kilpailua sekä maksimoida kuluttajien edut.

- (21) Jos kansallinen sääntelyviranomainen asettaa velvollisuuksia, jotka koskevat kustannuslaskentajärjestelmän käyttöä hintavalvonnan tueksi, se voi itse toteuttaa vuosittaisen arvioinnin varmistaakseen kyseisen kustannuslaskentajärjestelmän noudattamisen, jos sillä on siihen tarvittava pätevä henkilöstö, tai se voi pyytää jotain muuta pätevää, kyseessä olevasta operaattorista riippumattomaa toimijaa toteuttamaan arvioinnin.
- (22) Julkaisemalla tietoja jäsenvaltiot varmistavat, että markkinoilla toimivat yritykset ja mahdolliset markkinatulokkaat ymmärtävät oikeutensa ja velvollisuutensa ja tietävät, mistä löytää merkitykselliset yksityiskohtaiset tiedot. Julkaiseminen kansallisessa virallisessa lehdessä auttaa muissa jäsenvaltioissa olevia asianomaisia osapuolia löytämään merkitykselliset tiedot.
- (23) Yleiseurooppalaisten sähköisen viestinnän markkinoiden olemassaolon ja tehokkuuden takaamiseksi komission olisi seurattava ja julkaistava tietoja kustannuksista, jotka osaltaan määräävät loppukäyttäjien maksamat hinnat.
- (24) Sähköisen viestinnän markkinoiden ja niihin liittyvän infrastruktuurin kehitys saattaa vaikuttaa haitallisesti ympäristöön ja maisemaan. Tämän vuoksi jäsenvaltioiden olisi seurattava tätä kehitystä ja tarvittaessa toteutettava toimia tällaisten vaikutusten saattamiseksi mahdollisimman vähiin siten, että ne tekevät asianomaisten viranomaisten kanssa asianmukaisia sopimuksia ja muita järjestelyjä.
- (25) Jotta komissio voi todeta, että yhteisön oikeutta sovelletaan asianmukaisesti, sen on tiedettävä, millä yrityksillä on määritelty olevan huomattava markkinavoima ja mitä velvollisuuksia kansalliset sääntelyviranomaiset ovat asettaneet markkinoilla toimiville yrityksille. Tällaisten tietojen kansallisen julkaisemisen lisäksi on siksi tarpeen, että jäsenvaltiot lähettävät ne komissiolle. Kun jäsenvaltioita vaaditaan lähettämään tietoja komissiolle, ne voidaan toimittaa sähköisessä muodossa, kunhan asianmukaisista todentamismenettelyistä sovitaan.
- (26) Kun otetaan huomioon tekniikan ja markkinoiden kehitysvauhti, olisi tämän direktiivin täytäntöönpanoa tarkasteltava uudelleen kolmen vuoden kuluessa päivästä,

⁽¹⁾ EYVL C 265, 22.8.1998, s. 2.

⁽²⁾ EYVL L 204, 21.7.1998, s. 37, direktiivi sellaisena kuin se on muutettuna direktiivillä 98/48/EY (EYVL L 217, 5.8.1998, s. 18).

josta sitä sovelletaan, sen selvittämiseksi, päästäänkö sillä asetettuihin tavoitteisiin.

(27) Tämän direktiivin täytäntöönpanemiseksi tarvittavista toimenpiteistä olisi päätettävä menettelystä komissiolle siirrettyä täytäntöönpanovaltaa käytettäessä 28 päivänä kesäkuuta 1999 tehdyn neuvoston päätöksen 1999/468/EY ⁽¹⁾ mukaisesti.

(28) Koska tämän direktiivin tavoitteita, jotka ovat yhdenmukaisten puitteiden luominen sähköisten viestintäverkkojen ja niiden liitännäistoimintojen käyttöoikeuksien ja yhteenliittämisen sääntelylle, ei voida riittävällä tasolla saavuttaa jäsenvaltioiden toimin, vaan ne voidaan toiminnan laajuuden ja vaikutusten vuoksi saavuttaa paremmin yhteisön tasolla, yhteisö voi toteuttaa toimenpiteitä perustamissopimuksen 5 artiklassa vahvistetun toissijaisuusperiaatteen mukaisesti. Mainitussa artiklassa vahvistetun suhteellisuusperiaatteen mukaisesti tässä direktiivissä ei ylitetä sitä, mikä on näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tarpeen,

OVAT ANTANEET TÄMÄN DIREKTIIVIN:

I LUKU

SOVELTAMISALA, TAVOITE JA MÄÄRITELMÄT

1 artikla

Soveltamisala ja tavoite

1. Direktiivissä 2002/21/EY (puitedirektiivi) säädetyn järjestelmän mukaisesti tällä direktiivillä yhdenmukaistetaan tapa, jolla jäsenvaltiot sääntelevät sähköisten viestintäverkkojen ja niihin liittyvien toimintojen käyttöoikeuksia ja yhteenliittämistä. Tavoitteena on luoda verkkojen ja palvelujen tarjoajien välisiä suhteita koskeva sisämarkkinoiden periaatteiden mukainen sääntelyjärjestelmä, joka johtaa kestäväan kilpailuun ja sähköisten viestintäpalvelujen yhteentoimivuuteen sekä tuo kuluttajille hyötyjä.

2. Tässä direktiivissä säädetään operaattoreiden ja niiden yritysten oikeuksista ja velvollisuuksista, jotka hakevat yhteenliittämistä ja/tai käyttöoikeuksia operaattoreiden verkkoihin tai niihin liittyviin toimintoihin. Siinä asetetaan kansallisille sääntelyviranomaisille käyttöoikeuksiin ja yhteenliittämiseen liittyviä tavoitteita ja säädetään menettelyistä sen varmistamiseksi, että kansallisten sääntelyviranomaisten asettamia velvollisuuksia tarkastellaan uudelleen ja että ne tarvittaessa poistetaan, kun toi-

votut tavoitteet on saavutettu. Käyttöoikeudella ei tässä direktiivissä tarkoiteta loppukäyttäjien käyttöoikeutta.

2 artikla

Määritelmät

Tässä direktiivissä sovelletaan direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 2 artiklassa säädettyjä määritelmiä.

Myös seuraavia määritelmiä sovelletaan:

- a) 'käyttöoikeudella' tarkoitetaan järjestelmien ja/tai palvelujen asettamista toisen yrityksen saataville määritellyin ehdoin joko yksinoikeudella tai muutoin sähköisten viestintäpalvelujen tarjoamista varten. Se kattaa muun muassa: verkkoelementtien ja niihin liittyvien toimintojen käyttöoikeuden, johon saattaa sisältyä laitteiden liittäminen kiinteää tai muuta kuin kiinteää tapaa käyttäen (tässä tarkoitetaan erityisesti tilaajayhteyksien sekä sellaisien toimintojen ja palvelujen käyttöoikeutta, joita tarvitaan palvelujen tarjoamiseksi tilaajayhteyksien kautta); fyysisten perusrakenteiden käyttöoikeuden, mukaan lukien rakennukset, kaapelikanavat ja mastot; asiaan kuuluvien ohjelmistojen käyttöoikeuden, mukaan lukien käyttökijärjestelmät; numeronmuuntoa tai vastaavia toimintoja tarjoavien järjestelmien käyttöoikeuden; kiinteiden ja matkaviestintäverkkojen käyttöoikeuden erityisesti verkkovierailua varten; digitaalitelevisiopalvelujen ehdollisen käyttöoikeuden; järjestelmien käyttöoikeuden; virtuaaliverkkopalvelujen käyttöoikeuden;
- b) 'yhteenliittämisellä' tarkoitetaan saman tai eri yrityksen käyttämien yleisten viestintäverkkojen fyysistä ja loogista yhdistämistä, jotta tietyn yrityksen käyttäjät voivat olla yhteydessä saman tai toisen yrityksen käyttäjien kanssa tai käyttää toisen yrityksen tarjoamia palveluja. Palveluja voivat tarjota yhteenliitetyt osapuolet tai muut osapuolet, joilla on verkon käyttöoikeus. Yhteenliittäminen on erityinen käyttöoikeuden tyyppi, joka toteutetaan yleisten verkkojen operaattoreiden kesken;
- c) 'operaattorilla' tarkoitetaan yritystä, joka tarjoaa tai jolla on valtuutus tarjota yleistä sähköistä viestintäverkkoa tai sen liitännäistoimintoa;
- d) 'laajakuvatelevisiopalvelulla' tarkoitetaan televisiopalvelua, joka koostuu kokonaan tai osittain sellaisista ohjelmista, jotka on tuotettu ja muokattu näytettäväksi täyden korkeuden laajakuvamuodossa. Laajakuvatelevisiopalvelujen viitemuoto on 16:9-kuvasuhde;
- e) 'tilaajayhteydellä' tarkoitetaan fyysisiä johtoja, jotka yhdistävät tilaajan tiloissa olevan liityntapisteen ristikytkentelinieseen tai vastaavaan kiinteän yleisen puhelinverkon verkkoelementtiin.

⁽¹⁾ EYVL L 184, 17.7.1999, s. 23.

II LUKU

YLEISET SÄÄNNÖKSET

3 artikla

Käyttöoikeuksien ja yhteenliittämisen yleiset puitteet

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että samassa jäsenvaltiossa tai eri jäsenvaltioissa olevilla yrityksille ei aseteta rajoituksia, jotka estävät niitä neuvottelemasta keskenään käyttöoikeuksien ja/tai yhteenliittämisen teknisiä ja kaupallisia järjestelyjä koskevista sopimuksista yhteisön oikeuden mukaisesti. Käyttöoikeutta tai yhteenliittämistä hakevalla yrityksellä ei tarvitse olla valtuutusta toimia siinä jäsenvaltiossa, jossa käyttöoikeutta tai yhteenliittämistä haetaan, jollei se tarjoa palveluja eikä ylläpidä verkkoa kyseisessä jäsenvaltiossa.

2. Rajoittamatta yleispalvelusta ja käyttäjien oikeuksista sähköisen viestinnän verkkojen ja -palvelujen alalla 7 päivänä maaliskuuta 2002 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2002/22/EY (yleispalveludirektiivi) ⁽¹⁾ 31 artiklan soveltamista, jäsenvaltiot eivät saa pitää voimassa oikeudellisia tai hallinnollisia toimenpiteitä, joiden johdosta operaattorien on käyttöoikeuden tai yhteenliittämisen sallimisen yhteydessä tarjottava eri yrityksille samankaltaisia palveluja erilaisin ehdoin ja edellytyksin ja/tai joilla asetetaan velvollisuuksia, jotka eivät liity varsinaisiin tarjottaviin käyttöoikeus- ja yhteenliittämispalveluihin, sanotun kuitenkin rajoittamatta direktiivin 2002/20/EY (valtuutusdirektiivi) liitteessä vahvistettujen edellytysten soveltamista.

4 artikla

Yritysten oikeudet ja velvollisuudet

1. Yleisten viestintaverkkojen operaattoreilla on oikeus ja, vastaavan valtuutuksen omaavan toisen yrityksen sitä pyytäessä, velvollisuus neuvotella keskenään yhteenliittämisestä yleisesti saatavilla olevien sähköisten viestintäpalvelujen tarjoamiseksi, jotta varmistetaan palvelujen tarjonta ja yhteentoimivuus koko yhteisössä. Operaattoreiden on tarjottava käyttöoikeutta ja yhteenliittämistä muille yrityksille ehdoilla, jotka eivät ole ristiriidassa kansallisen sääntelyviranomaisen 5, 6, 7 ja 8 artiklan nojalla asettamien velvollisuuksien kanssa.

2. Digitaalitelevisiopalvelujen jakelua varten perustettujen yleisten sähköisten viestintaverkkojen on sovelluttava laajakuvatelevisiopalvelujen ja -ohjelmien levitykseen. Laajakuvatelevisiopalveluja ja -ohjelmia vastaanottavien ja edelleen jakelevien verkko-operaattoreiden on säilytettävä laajakuvamuoto.

3. Jäsenvaltioiden on vaadittava, että yritykset, jotka saavat tietoja toiselta yritykseltä ennen käyttöoikeus- tai yhteenliittämisjärjestelyistä käytäviä neuvotteluja, niiden aikana tai niiden

⁽¹⁾ Ks. tämän virallisen lehden s. 51.

jälkeen, käyttävät näitä tietoja ainoastaan siihen tarkoitukseen, johon niitä on annettu, ja pitävät luovutetut tai tallennetut tiedot aina luottamuksellisina, sanotun kuitenkin rajoittamatta direktiivin 2002/20/EY (valtuutusdirektiivi) 11 artiklan soveltamista. Saatuja tietoja ei saa välittää edelleen, varsinkaan yrityksen muille osastoille, tytäryhtiöille tai yhteistyökumppaneille, joille tällaiset tiedot saattaisivat antaa kilpailuetua.

5 artikla

Kansallisten sääntelyviranomaisten toimivaltuudet ja tehtävät käyttöoikeuden ja yhteenliittämisen osalta

1. Kansallisten sääntelyviranomaisten on direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 8 artiklassa säädettyihin tavoitteisiin pyrkiessään edistettävä tämän direktiivin säännösten mukaisia riittäviä käyttöoikeuksia ja yhteenliittämistä sekä palvelujen yhteentoimivuutta ja tarvittaessa varmistettava ne täyttävän tehtävänsä tavalla, joka edistää tehokkuutta ja kestäväää kilpailua ja antaa mahdollisimman suuren hyödyn loppukäyttäjille.

Kansallisten sääntelyviranomaisten on, tämän kuitenkin rajoittamatta toimenpiteitä, joita voidaan 8 artiklan nojalla toteuttaa sellaisten yritysten osalta, joilla on huomattava markkinavoima, voitava erityisesti:

- a) jos se on välttämätöntä päästä päähän -liitettävyyden varmistamiseksi, asettaa velvollisuuksia yrityksille, joiden määräämisvallassa ovat yhteydet loppukäyttäjisiin, mukaan lukien perustelluissa tapauksissa velvollisuus liittää verkonsa yhteen, mikäli tätä ei ole vielä tehty,
- b) jos se on välttämätöntä sen varmistamiseksi, että jäsenvaltion määrittelemät digitaaliset radio- ja televisiolähetyskset saatetaan loppukäyttäjän saataville, asettaa operaattoreille velvollisuus tarjota käyttöoikeutta muihin liitteessä I olevassa II osassa tarkoitettuihin toimintoihin oikeudenmukaisin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin.

2. Asettaessaan operaattorille velvollisuuden tarjota käyttöoikeus 12 artiklan mukaisesti kansalliset sääntelyviranomaiset voivat, jos se on verkon normaalin toimivuuden varmistamiseksi tarpeen, asettaa yhteisön lainsäädännön mukaisesti teknisiä tai käyttöä koskevia ehtoja tällaisen käyttöoikeuden tarjoajalle ja/tai käyttöoikeuden saajalle. Ehtojen, joissa viitataan erityisten teknisten standardien tai eritelmien täytäntöönpanoon, on oltava direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 17 artiklan mukaisia.

3. Edellä 1 ja 2 kohdassa säädetyn mukaisesti asetettavien velvollisuuksien ja ehtojen on oltava puolueettomia, avoimia, oikeasuhteisia ja syrjimättömiä, ja ne on pantava täytäntöön direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 6 ja 7 artiklassa tarkoitettujen menettelyjen mukaisesti.

4. Käyttöoikeuksien ja yhteenliittämisen osalta jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansallisella sääntelyviranomaisella on toimivalta puuttua asiaan joko omasta aloitteestaan mikäli tämä on perusteltua tai, jos yritykset eivät pääse keskenään sopimukseen, jommankumman asianomaisen osapuolen pyynnöstä direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 8 artiklan sisältämien tavoitteiden turvaamiseksi sekä tämän direktiivin säännösten ja direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 6, 7, 20 ja 21 artiklassa tarkoitettujen menettelyjen mukaisesti.

III LUKU

OPERAATTOREIDEN VELVOLLISUUDET JA MARKKINOIDEN TARKASTELUA KOSKEVAT MENETTELYT

6 artikla

Ehdollisen käyttöoikeuden järjestelmät ja muut toiminnot

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että tarjottaessa yhteisössä digitaalitelevisio- ja -radiolähetyksiä katselijoille ja kuulutijoille ehdollisen käyttöoikeuden (ehdollisen pääsyn) järjestelmien avulla noudatetaan siirtotavasta riippumatta liitteessä I olevassa I osassa vahvistettuja ehtoja.

2. Markkinoiden ja tekniikan kehityksen perusteella liitettä I voidaan muuttaa 14 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua menettelyä noudattaen.

3. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa säädetään, jäsenvaltiot voivat sallia, että niiden kansallinen sääntelyviranomainen arvioi mahdollisimman pian tämän direktiivin tultua voimaan ja sen jälkeen säännöllisin väliajoin uudelleen tämän artiklan mukaisesti sovellettavia ehtoja tekemällä markkina-analyysin direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 16 artiklan ensimmäisen kohdan mukaisesti sen määrittämiseksi, säilytetäänkö, muutetaan vai poistetaan sovellettavat ehdot.

Jos kansallinen sääntelyviranomainen katsoo markkina-analyysin tulosten osoittavan, että yhdellä tai useammalla operaattorilla ei ole huomattavaa markkinavoimaa merkityksellisillä markkinoilla, se voi muuttaa tai poistaa ehdot kyseisten operaattorien osalta direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 6 ja 7 artiklassa tarkoitettujen menettelyjen mukaisesti vain siltä osin kun

- tällainen muuttaminen tai poistaminen ei vaikuta haitallisesti direktiivin 2002/22/EY (yleispalveludirektiivi) 31 artiklan mukaiseen loppukäyttäjien oikeuteen saada saatavilleen radio- ja televisiolähetyksiä sekä oikeuteen käyttää ohjelmakanavia sekä -palveluja; ja
  - tällainen muuttaminen tai poistaminen ei vaikuta haitallisesti tehokkaan kilpailun mahdollisuuksiin
- digitaalitelevisio- ja digitaalaradiopalvelujen vähittäismarkkinoilla, ja

- ehdollisen käyttöoikeuden järjestelmien ja muiden liittämisjärjestelmien markkinoilla.

Osapuolille, joita ehtojen muuttaminen tai poistaminen koskee, on ilmoitettava asiasta hyvissä ajoin.

4. Tämän artiklan mukaisesti sovellettavat ehdot eivät rajoita jäsenvaltioiden mahdollisuutta asettaa velvollisuuksia sähköisten ohjelmaoppaiden ja vastaavien luettelo- ja selailutoimintojen esitystavan osalta.

7 artikla

Aikaisempien käyttöoikeus- ja yhteenliittämiselvöllisyyksien uudelleentarkastelu

1. Jäsenvaltioiden on pidettävä voimassa kaikki yleisiä viestintäverkkoja ja/tai -palveluja tarjoavia yrityksiä koskevat direktiivin 97/33/EY 4, 6, 7, 8, 11, 12 ja 14 artiklan, direktiivin 98/10/EY 16 artiklan ja direktiivin 92/44/ETY 7 ja 8 artiklan mukaiset käyttöoikeus- ja yhteenliittämiselvöllisyydet, jotka olivat voimassa ennen tämän direktiivin voimaantulopäivää, kunnes näitä velvollisuuksia on tarkasteltu uudelleen ja asiasta on tehty päätös 3 kohdan mukaisesti.

2. Komissio yksilöi edellä 1 kohdassa tarkoitettujen velvollisuuksien kannalta merkitykselliset markkinat ensimmäisessä merkityksellisiä tuote- ja palvelumarkkinoita koskevassa suosituksessa ja valtioiden rajat ylittävät markkinat määrittävässä päätöksessä, jotka hyväksytään direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 15 artiklassa säädettyä menettelyä noudattaen.

3. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansalliset sääntelyviranomaiset tekevät mahdollisimman pian tämän direktiivin tultua voimaan ja sen jälkeen säännöllisin väliajoin markkina-analyysin direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 16 artiklan menettelyä noudattaen sen määrittämiseksi, pidetäänkö kyseiset velvollisuudet voimassa, muutetaan vai poistetaan ne. Osapuolille, joita velvollisuuksien muuttaminen tai poistaminen koskee, on ilmoitettava asiasta hyvissä ajoin.

8 artikla

Velvollisuuksien asettaminen, muuttaminen tai poistaminen

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että kansallisilla sääntelyviranomaisilla on toimivalta asettaa 9–13 artiklassa määritellyt velvollisuudet.

2. Jos operaattorilla on direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 16 artiklan mukaisesti suoritettua markkina-analyysin

perusteella määritelty olevan huomattava markkinavoima tietyillä markkinoilla, kansallisten sääntelyviranomaisten on asetettava tarpeen mukaan tämän direktiivin 9–13 artiklassa säädetty velvollisuudet.

3. Kansalliset sääntelyviranomaiset eivät voi asettaa 9–13 artiklassa tarkoitettuja velvollisuuksia operaattoreille, joita ei ole määritelty 2 kohdan mukaisesti, sanotun kuitenkaan rajoittamatta

— 5 artiklan 1 kohdan, 5 artiklan 2 kohdan ja 6 artiklan säännösten noudattamista,

— direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 12 ja 13 artiklan säännösten, direktiivin 2002/20/EY (valtuutusdirektiivi) liitteessä olevassa B osassa esitetyn ehdon 7 sellaisena kuin sitä sovelletaan kyseisen direktiivin 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti, ja direktiivin 2002/22/EY (yleispalveludirektiivi) 27, 28 ja 30 artiklan säännösten tai henkilötietojen käsittelystä ja yksityisyyden suojasta televiestinnän alalla 15 päivänä joulukuuta 1997 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 97/66/EY⁽¹⁾ asiaankuuluvien säännösten noudattamista, jotka sisältävät sellaisia yrityksiä koskevia velvollisuuksia, joilla ei ole määritelty olevan huomattavaa markkinavoimaa, tai

— tarvetta noudattaa kansainvälisiä sitoumuksia

voi asettaa 9–13 artiklassa tarkoitettuja velvollisuuksia operaattoreille, joita ei ole määritelty 2 kohdan mukaisiksi.

Poikkeustilanteissa, joissa kansallinen sääntelyviranomaisen aikoo asettaa operaattoreille, joilla on huomattava markkinavoima, muita kuin tämän direktiivin 9–13 artiklassa säädettyjä käyttöoikeus- tai yhteenliittämisvelvollisuuksia, sen on esitettävä asiaa koskeva pyyntö komissiolle. Komissio, joka toimii 14 artiklan 2 kohtaa noudattaen, päättää, annetaanko kansalliselle sääntelyviranomaiselle lupa toteuttaa kyseiset toimenpiteet vai evätäänkö ne.

4. Tämän artiklan mukaisten velvollisuuksien on perustuttava havaitun ongelman luonteeseen ja niiden on oltava oikeasuhteisia ja perusteltuja direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 8 artiklan tavoitteisiin nähden. Tällaisia velvollisuuksia voidaan asettaa ainoastaan kyseisen direktiivin 6 ja 7 artiklan mukaisen kuulemisen jälkeen.

5. Kansallisten sääntelyviranomaisten on 3 kohdan ensimmäisen alakohdan kolmannen luetelmakohdan osalta ilmoitettava direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 7 artiklassa tarkoitettua menettelyä noudattaen komissiolle päätöksistä asettaa, muuttaa tai poistaa markkinoilla toimivia yrityksiä koskevia velvollisuuksia.

9 artikla

Avoimuusvelvollisuus

1. Kansalliset sääntelyviranomaiset voivat 8 artiklan säännösten mukaisesti asettaa yhteenliittämistä ja/tai käyttöoikeuk-

⁽¹⁾ EYVL L 24, 30.1.1998, s. 1.

sia koskevia avoimuusvelvollisuuksia, joiden mukaan operaattoreiden on julkistettava määrätyt tiedot kuten kirjanpito tiedot, tekniset eritelvät, verkon ominaisuudet, tarjonnan ja käytön ehdot sekä hinnat.

2. Erityisesti tilanteessa, jossa operaattorilla on syrjimättömyysvelvollisuuksia, kansalliset sääntelyviranomaiset voivat vaatia sitä julkaisemaan viitetarjouksen, jonka on oltava riittävästi eritelty sen varmistamiseksi, että yrityksiä ei vaadita maksamaan toiminnoista, jotka eivät ole halutun palvelun kannalta välttämättömiä, ja joka sisältää tarjottavan palvelun eriteltynä markkinoiden tarpeiden mukaisiin osatekijöihin sekä siihen liittyvät ehdot, mukaan lukien hinnat. Kansallisella sääntelyviranomaisella on muun muassa oltava mahdollisuus vaatia muutoksia viitetarjouksiin tämän direktiivin perusteella asetettujen velvollisuuksien soveltamiseksi.

3. Kansalliset sääntelyviranomaiset voivat määrittellä tarkemmin julkistettavat tiedot, niiden yksityiskohtaisuuden tason ja julkaisutavan.

4. Sen estämättä, mitä 3 kohdassa säädetään, kansallisten sääntelyviranomaisten on varmistettava vähintään liitteessä II esitetyt osat sisältävän viitetarjouksen julkaiseminen jos operaattorilla on 12 artiklan mukaisia velvollisuuksia, jotka koskevat kierrettyistä metallisista parikaapeleista muodostuvien tilaajajohdejen eriytettyä tarjontaa.

5. Liitettä II voidaan muuttaa markkinoiden ja teknisen kehityksen perusteella 14 artiklan 3 kohdassa tarkoitettua menettelyä noudattaen.

10 artikla

Syrjimättömyysvelvollisuus

1. Kansallinen sääntelyviranomaisen voi 8 artiklan mukaisesti asettaa yhteenliittämiseen ja/tai käyttöoikeuksiin liittyviä syrjimättömyys velvollisuuksia.

2. Syrjimättömyysvelvollisuuksilla on varmistettava erityisesti, että operaattori soveltaa vastaavia ehtoja vastaavissa olosuhteissa muihin yrityksiin, jotka tarjoavat vastaavia palveluja, sekä tarjoaa palveluja ja tietoja muille samoilla ehdoilla ja samanlaatuina kuin omille yksiköilleen, tytäryhtiöilleen tai kumppaneilleen.

11 artikla

Kirjanpidon erillisyyttä koskeva velvollisuus

1. Kansallinen sääntelyviranomaisen voi 8 artiklan säännösten mukaisesti asettaa yhteenliittämiseen ja/tai käyttöoikeuksiin liittyvän tietyn toiminnon osalta kirjanpidon erillisyyttä koskevia velvollisuuksia.

Kansallinen sääntelyviranomaisen voi erityisesti vaatia useassa tarjontaketjun vaiheessa toimivaa yritystä saattamaan tietoon tukkuhintansa ja sisäiset siirtohintansa muun muassa 10 artiklan mukaisen syrjimättömyysvelvollisuuden noudattamisen varmistamiseksi tai tarvittaessa epärehellisen ristiintukemisen estämiseksi. Kansalliset sääntelyviranomaiset voivat määrittellä käytettävän menettely- ja kirjanpitoavan.

2. Avoimuus- ja syrjimättömyysvelvollisuuksien noudattamisen tarkistamisen helpottamiseksi kansallisilla sääntelyviranomaisilla on oltava valtuudet vaatia, että kirjanpito tiedot, mukaan lukien tiedot kolmansilta saatuja tuloja koskevat, luovutetaan pyynnöstä, sanotun kuitenkaan rajoittamatta direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 5 artiklan noudattamista. Kansalliset sääntelyviranomaiset voivat julkaista sellaiset tiedot, jotka edistävät avoimia ja kilpailuun perustuvia markkinoita kuitenkin niin, että kaupallisten tietojen luottamuksellisuutta koskevia kansallisia ja yhteisön sääntöjä noudatetaan.

12 artikla

Erityisten verkkotoimintojen käyttöoikeuksia ja käyttöä koskevat velvollisuudet

1. Kansallinen sääntelyviranomaisen voi 8 artiklan säännösten mukaisesti asettaa operaattoreille velvollisuuksia toteuttaa kohtuulliset pyynnöt, jotka koskevat erityisten verkkoelementtien ja niihin liittyvien toimintojen käyttöoikeutta tai oikeutta hyödyntää niitä muun muassa silloin, kun kansallinen sääntelyviranomaisen katsoo, että käyttöoikeuden epääminen tai saman vaikutuksen aiheuttavat kohtuuttomat ehdot estäisivät kestävien kilpailumarkkinoiden kehittymistä vähittäismyyntitalolla tai että se ei olisi loppukäyttäjien edun mukaista.

Operaattoreita voidaan vaatia muun muassa:

- antamaan kolmansille osapuolille tiettyjen verkkoelementtien ja/tai toimintojen käyttöoikeus, tilaajayhteyksien eriytetty tarjonta mukaan lukien;
- neuvottelemaan käyttöoikeutta pyytävien yritysten kanssa vilpittömässä mielessä;
- olemaan peruuttamatta jo myönnettyä toimintojen käyttöoikeutta;
- tarjoamaan tiettyjä palveluja tukkumyynnissä kolmansille osapuolille jälleenmyyntiä varten;
- myöntämään teknisten rajapintojen, yhteyskäytäntöjen tai muiden keskeisten palvelujen tai virtuaaliverkkopalvelujen yhteentoimivuuden kannalta välttämättömien tekniikkojen avoin käyttöoikeus;

- tarjoamaan rinnakkain sijoittamista tai muita toimintojen yhteiskäyttötapoja, mukaan lukien kaapelikanavien, rakennuksien tai mastojen käyttöoikeus;
- tarjoamaan tiettyjä sellaisia palvelua, joita tarvitaan päästä päähän -palvelujen yhteentoimivuuden varmistamiseksi käyttäjille, mukaan lukien älyverkkopalveluihin tai matkaviestinverkkojen verkkovierailuihin liittyvät toiminnot;
- antamaan käyttötukijärjestelmien tai samankaltaisten ohjelmistojärjestelmien käyttöoikeus terveen kilpailun varmistamiseksi palvelujen tarjonnassa;
- liittämään yhteen verkot tai verkkotoiminnot.

Kansalliset sääntelyviranomaiset voivat liittää tällaisiin velvollisuuksiin vilpittömyyttä, kohtuullisuutta ja määräaikoja koskevia ehtoja.

2. Harkitessaan, onko syytä asettaa 1 kohdassa tarkoitettuja velvollisuuksia, ja erityisesti arvioidessaan, ovatko kyseiset velvollisuudet oikeassa suhteessa direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 8 artiklassa asetettuihin tavoitteisiin, niiden on otettava huomioon erityisesti seuraavat seikat:

- kilpailevien toimintojen käytön tai asentamisen tekninen ja taloudellinen kannattavuus markkinoiden kehityksasteen kannalta katsottuna ja ottaen huomioon kyseessä olevan yhteenliittämisen ja käyttöoikeuden luonteen ja laadun;
- ehdotetun käyttöoikeuden toteuttamiskelpoisuus suhteessa käytettävissä olevaan kapasiteettiin;
- toiminnon omistajan tekemät perusinvestoinnit ottaen huomioon investointeihin liittyvät riskit;
- tarve turvata kilpailu pitkällä aikavälillä;
- mahdolliset asiaan liittyvät teollis- ja tekijänoikeudet;
- yleiseurooppalaisten palvelujen tarjoaminen.

13 artikla

Hintavalvontaa ja kustannuslaskentaa koskevat velvollisuudet

1. Kansallinen sääntelyviranomaisen voi 8 artiklan mukaisesti asettaa kustannusvastaavuutta ja hintavalvontaa koskevia velvollisuuksia, mukaan lukien hintojen kustannuslähtöisyyttä ja kustannuslaskentaa koskevat velvollisuudet, tietyn tyyppisten yhteenliittämisten ja/tai käyttöoikeuksien tarjonnassa, jos markkina-analyysi osoittaa, että todellinen kilpailu puuttuu ja tämä saattaa johtaa siihen, että kyseinen operaattori saattaa pitää

hintoja liian korkealla tasolla tai harjoittaa hintapainostusta loppukäyttäjien haitaksi. Kansallisten sääntelyviranomaisten on otettava huomioon operaattorin tekemät investoinnit ja sallittava tälle kohtuullinen tuotto sijoitetulle pääomalle, ottaen huomioon investointeihin liittyvät riskit.

2. Kansallisten sääntelyviranomaisten on varmistettava, että kaikki pakollisiksi määrättävät kustannusvastaavuusjärjestelmät tai hinnoittelumenetelmät edistävät tehokkuutta ja kestävästä kilpailua sekä tuovat kuluttajille mahdollisimman paljon hyötyjä. Tässä yhteydessä kansalliset sääntelyviranomaiset voivat myös ottaa huomioon vastaavilla kilpailuilla markkinoilla käytössä olevan hintatason.

3. Jos operaattorien hinnoille on asetettu kustannuslähtöisyyttä koskeva velvollisuus, kyseisen operaattorin on osoitettava, että hinnat perustuvat kustannuksiin ja investoinneille saatavaan kohtuulliseen tuottoon. Palvelujen tehokkaasta tarjoamisesta aiheutuvien kustannusten selvittämiseksi kansalliset sääntelyviranomaiset voivat suorittaa yrityksen kustannuslaskennasta riippumattoman kustannuslaskennan. Kansalliset sääntelyviranomaiset voivat vaatia operaattoria toimittamaan täydelliset perustelut hinnoilleen ja vaatia tarvittaessa hintojen tarkistamista.

4. Jos jonkin kustannuslaskentajärjestelmän käyttäminen määrätään hintavalvonnan tukemiseksi pakolliseksi, kansallisten sääntelyviranomaisten on varmistettava, että tästä kustannuslaskentajärjestelmästä julkistetaan kuvaus, josta käyvät ilmi vähintään kustannusten pääluokat ja säännöt, joiden mukaan kustannukset kohdennetaan. Hyväksytyt riippumattoman elimen on tarkastettava kustannuslaskentajärjestelmän noudattaminen. Noudattamisesta on julkaistava vuosittain lausunto.

IV LUKU

MENETTELYTAPASÄÄNNÖKSET

14 artikla

Komitea

1. Komissiota avustaa direktiivin 2002/21/EY (puitedirektiivi) 22 artiklalla perustettu viestintäkomitea, jäljempänä 'komitea'.

2. Jos tähän kohtaan viitataan, sovelletaan päätöksen 1999/468/EY 3 ja 7 artiklassa säädettyä menettelyä ottaen huomioon mainitun päätöksen 8 artiklan säännökset.

3. Jos tähän kohtaan viitataan, sovelletaan päätöksen 1999/468/EY 5 ja 7 artiklassa säädettyä menettelyä ottaen huomioon mainitun päätöksen 8 artiklan säännökset.

Päätöksen 1999/468/EY 5 artiklan 6 kohdassa tarkoitettu määräaika vahvistetaan kolmeksi kuukaudeksi.

4. Komitea vahvistaa työjärjestyksensä.

15 artikla

Tietojen julkaiseminen ja saatavuus

1. Jäsenvaltioiden on varmistettava, että yrityksille tämän direktiivin mukaisesti asetettavat erityisvelvollisuudet julkaistaan ja että tuote-/palvelumarkkinat ja maantieteelliset markkinat yksilöidään. Niiden on varmistettava, että ajantasaiset tiedot ovat yleisesti ja helposti kaikkien asianomaisten osapuolten saatavilla, jolleivät tiedot ole luottamuksellisia eivätkä erityisesti sisällä liikesalaisuuksia.

2. Jäsenvaltioiden on toimitettava komissiolle jäljennös kaikista tällaisista julkaistuista tiedoista. Komissio julkaisee mainitut tiedot helposti saatavilla olevassa muodossa ja toimittaa ne tarvittaessa viestintäkomitealle.

16 artikla

Ilmoittaminen

1. Jäsenvaltioiden on ilmoitettava komissiolle viimeistään 18 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettuna soveltamispäivänä kansalliset sääntelyviranomaiset, jotka vastaavat tässä direktiivissä säädetyistä tehtävistä.

2. Kansallisten sääntelyviranomaisten on ilmoitettava komissiolle niiden operaattoreiden nimet, joilla katsotaan olevan huomattava markkinavoima tässä direktiivissä tarkoitettulla tavalla, ja niille tämän direktiivin mukaisesti asetettavat velvollisuudet. Kaikki muutokset, jotka vaikuttavat operaattoreille asetettuihin velvollisuuksiin, tai muutokset yrityksissä, joita tämän direktiivin säännökset koskevat, on ilmoitettava komissiolle viipymättä.

17 artikla

Uudelleentarkastelua koskevat menettelyt

Komissio tarkastelee säännöllisin väliajoin uudelleen tämän direktiivin toimivuutta ja antaa asiaa koskevan kertomuksen Euroopan parlamentille ja neuvostolle ensimmäisen kerran viimeistään kolmen vuoden kuluttua 18 artiklan 1 kohdan toisessa alakohdassa tarkoitettua soveltamispäivästä. Tätä varten komissio voi pyytää jäsenvaltioilta tietoja, jotka niiden on toimitettava ilman aiheutonta viivytyksiä.

18 artikla

Saattaminen osaksi kansallista lainsäädäntöä

1. Jäsenvaltioiden on annettava ja julkaistava tämän direktiivin noudattamisen edellyttämät lait, asetukset ja hallinnolliset määräykset viimeistään 24 päivänä heinäkuuta 2003. Niiden on ilmoitettava tästä komissiolle viipymättä.

Niiden on sovellettava näitä 25 päivänä heinäkuuta 2003.

Näissä jäsenvaltioiden antamissa säädöksissä on viitattava tähän direktiiviin tai niitä virallisesti julkaistaessa niihin on liitettävä tällainen viittaus. Jäsenvaltioiden on säädettävä siitä, miten viittaukset tehdään.

2. Jäsenvaltioiden on toimitettava tässä direktiivissä tarkoitettua kysymyksistä antamansa kansalliset säännökset sekä niihin myöhemmin tehtävät muutokset kirjallisina komissiolle.

19 artikla

Voimaantulo

Tämä direktiivi tulee voimaan päivänä, jona se julkaistaan Euroopan yhteisöjen virallisessa lehdessä.

20 artikla

Osoitus

Tämä direktiivi on osoitettu kaikille jäsenvaltioille.

Tehty Brysselissä 7 päivänä maaliskuuta 2002.

Euroopan parlamentin puolesta

P. COX

Puheenjohtaja

Neuvoston puolesta

J. C. APARICIO

Puheenjohtaja

LIITE I

KATSELIJOILLE JA KUUNTELIJOILLE YHTEISÖSSÄ LÄHETETTÄVIEN DIGITAALITELEVISIO- JA RADIOPALVELUJEN KÄYTTÖOIKEUKSIA KOSKEVAT EHDOT**I osa: Ehdollisen käyttöoikeuden järjestelmien ehdot, joita sovelletaan 6 artiklan 1 kohdan mukaisesti**

Katselijoille ja kuuntelijoille yhteisössä lähetettävien digitaalitelevisio- ja -radiopalvelujen ehdollisen käyttöoikeuden järjestelmissä jäsenvaltioiden on siirtotavasta riippumatta 6 artiklan mukaisesti varmistettava, että seuraavia ehtoja noudatetaan:

- a) Yhteisön markkinoilla ylläpidettävissä ehdollisen käyttöoikeuden järjestelmissä on oltava tarvittavat tekniset valmiudet kustannustehokkaaseen siirronvalvontaan, jonka avulla verkko-operaattorit pystyvät täydellisesti valvomaan paikallisella tai alueellisella tasolla tällaisia ehdollisen käyttöoikeuden järjestelmiä käyttäviä palveluja.
- b) Kaikkien ehdollisen käyttöoikeuden järjestelmien operaattoreiden, jotka tarjoavat digitaalitelevisio- ja -radiopalvelujen käyttöoikeuspalveluja ja joiden käyttöoikeuspalveluja käyttävät lähetystoiminnan harjoittajat ovat toiminnassaan riippuvaisia minkä tahansa mahdollisen katselija- tai kuuntelijaryhmän saavuttamisesta, on siirtotavasta riippumatta:
  - tarjottava kaikille lähetystoiminnan harjoittajille oikeudenmukaisin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin ja yhteisön kilpailuoikeutta noudattaen teknisiä palveluja, joiden avulla katselijat tai kuuntelijat voivat vastaanottaa lähetystoiminnan harjoittajien digitaalisesti lähettämiä palveluja palveluoperaattoreiden hallinnoimien dekoodereiden avulla, ja noudatettava yhteisön kilpailuoikeutta,
  - pidettävä erillistä kirjanpitoa toiminnastaan ehdollisen käyttöoikeuden tarjoajina.
- c) Ehdollisen käyttöoikeuden tuotteiden ja järjestelmien teollisoikeuksien haltijoiden on lisensoijia kuluttajalaitteiden valmistajille myöntäessään varmistettava, että tämä tapahtuu oikeudenmukaisin, kohtuullisin ja syrjimättömin ehdoin. Tekniset ja kaupalliset tekijät huomioon ottaen oikeudenhaltijat eivät saa asettaa lisenssien myöntämiselle ehtoja, joilla kielletään, estetään tai hankaloitetaan sisällyttämistä samaan tuotteeseen:
  - yhteistä rajapintaa, joka mahdollistaa yhteyden useisiin muihin liityntäjärjestelmiin, tai
  - toiselle liityntäjärjestelmälle yksilöllisiä ominaisuuksia edellyttäen, että lisenssinsaaja noudattaa asiaan liittyviä ja kohtuullisia ehtoja ja varmistaa omalta osaltaan ehdollisen käyttöoikeuden järjestelmien operaattoreiden välisten toimintojen turvallisuuden.

II osa: Muut toiminnot, joihin voidaan soveltaa ehtoja 5 artiklan 1 kohdan b alakohdan mukaisesti

- a) Pääsy sovellusrajapintoihin (Application Program Interface, API).
- b) Pääsy sähköisiin ohjelmaoppaisiin (Electronic Programme Guide, EPG).

LIITE II

VÄHIMMÄISLUETTELO ILMOITETTUIEN OPERAATTORIEN JULKAISEMAN, KIERRETYISTÄ METALLISISTA PARIJOHDOISTA MUODOSTUVIEN TILAAJAYHTEYKSIEN ERIYTETTYÄ TARJOAMISTA KOSKEVAN VIITETARJOUKSEN SISÄLTÄMISTÄ TIEDOISTA

Tässä liitteessä tarkoitetaan:

- a) "tilaajayhteyden osalla" osaa, joka yhdistää tilaajan tiloissa olevan verkon liityntäpisteen keskittimeen tai erityiseen tilaajayhteyden varrella olevaan kiinteän yleisen puhelinverkon liityntäpisteeseen;
- b) "tilaajayhteyksien eriytettyä käyttöoikeudella" tilaajayhteyksien täysin eriytettyä käyttöoikeutta ja tilaajayhteyksien rinnakkaiskäyttöoikeutta; tämä ei merkitse tilaajayhteyden omistusoikeuden siirtymistä;
- c) "tilaajayhteyden täysin eriytettyä käyttöoikeudella" käyttöoikeuden haltijan oikeutta käyttää ilmoitetun operaattorin tilaajayhteyksiä tai tilaajayhteyden osia siten, että käyttöoikeuden haltija saa käyttöönsä metallisten kierrettyjen parijohtojen koko taajuusalueen;
- d) "tilaajayhteyden rinnakkaiskäyttöoikeudella" käyttöoikeuden saaneen oikeutta käyttää ilmoitetun operaattorin tilaajayhteyksiä tai tilaajayhteyksien osaa siten, että käytetään kierrettyjen parijohtojen muuhun kuin puheensiirtoon käytettyjä taajuuskaistoja; tilaajayhteys säilyy edelleen ilmoitetun operaattorin käytössä peruspuhelupalvelujen tarjoamiseksi yleisölle:

A. Tilaajayhteyksien eriytetyn käytön ehdot

1. Verkon kohdat, joiden käyttöoikeutta tarjotaan erityisesti seuraavien seikkojen osalta:
  - a) tilaajayhteyksien käyttöoikeus;
  - b) tilaajayhteyksien rinnakkaiskäytössä muuhun kuin puheensiirtoon käytettävien tilaajayhteyden taajuuskaistojen käyttöoikeus.
2. Tiedot fyysisten liityntäpaikkojen sijainnista ⁽¹⁾ ja oikeudesta käyttää tilaajayhteyksien johtoja verkon eri kohdissa.
3. Tilaajayhteyksiin käyttöoikeuksia ja niiden käyttöä koskevat tekniset edellytykset tilaajayhteyden kierrettyjen metallisten parijohtojen tekniset ominaisuudet mukaan lukien.
4. Tilaus- ja toimitusmenettelyt, käyttörajoitukset.

B. Rinnakkain sijoittaminen

1. Tiedot ilmoitetun operaattorin asianomaisista tiloista⁽¹⁾
2. Rinnakkain sijoittamisen vaihtoehdot 1 kohdassa tarkoitetuissa tiloissa (mukaan luettuna fyysinen rinnakkain sijoittaminen ja tarvittaessa rinnakkainen etäsijoittaminen ja virtuaalinen rinnakkain sijoittaminen).
3. Laitteistovaatimukset: rinnakkain sijoitettaville laitteille mahdollisesti asetettavat rajoitukset.
4. Turvallisuuskohdat: ilmoitetun operaattorin tiloissaan toteuttamat turvatoimet.
5. Kilpailevien operaattoreiden henkilöstön käyttöoikeuksia koskevat ehdot.
6. Turvallisuusstandardit.
7. Säännöt tilan jakamisesta tapauksissa, joissa tilaa rinnakkain sijoittamiseen on rajoitetusti.
8. Ehdot, joilla käyttöoikeuden saaneet voivat tarkastaa fyysisen rinnakkain sijoittamiseen tarkoitettut tilat tai sellaiset tilat, joihin rinnakkain sijoittamista ei ole myönnetty kapasiteetin puutteen vuoksi.

⁽¹⁾ Yleisen turvallisuuden vuoksi näiden tietojen käyttöoikeus voidaan rajata koskemaan vain asianomaisia osapuolia.

C. Tietojärjestelmät

Ennakkotilauksia, palvelun toimittamista, tilauksia, ylläpitoa, korjauspyyntöjä ja laskutusta koskevien ilmoitetun operaattorin käytännön tukijärjestelmien, tietojärjestelmien tai tietokantojen käyttöehdot.

D. Toimitusehdot

1. Palvelun tai toiminnon tarjontapyyntöön vastaamiseen kuluva enimmäisaika; palveluntasositoumukset, vikatilanteiden korjausaika, menettelyt normaalin palvelutason palauttamiseksi ja palveluparametrit.
  2. Yleiset sopimusehdot mukaan lukien tarvittaessa säännöt korvausmenettelystä tapauksissa, joissa määräaikaa ei pystytä noudattamaan.
  3. Kunkin edellä luetellun ominaisuuden, toiminnon ja palvelun hinnat tai hinnoitteluperusteet.
-